

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A Kladóhivatalban átvéve.
Egy évre ..... 10 k.
Negyedévre ..... 4 "
Melyben házhoz hordva.
Egy évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vladéce postán szállítva.
Egy évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétvége és
ünnep után aznap kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a Kladó-
hivatalhoz intézendők.

XI. évfolyam 201. szám.

Nagyvárad.

Szombat 1915 szeptember 4.

VASZARY KOLOS

1832—1915.

A háboru évében meghalt a béke
ékecszavú hirdetője, Vaszary Kolos,
Magyarország volt hercegprimása.

Egy csöndben kezdődött, majd
hirtelen történelmi jelentőségre szök-
kent, alkotmányt ismét magányba
vonult élet lobbant ki tegnap déli
egy óraker Balatonfüreden.

Tudós volt, Szent Benedek tudós
rendjének tagja, akit igazi hivatás
vitt a szerzetesi pályára. Szerzetes
és tudós maradt lelkében akkor is,
mikor Simor János halála után
Pannonhalma csöndjéből egyszerre
a hercegprimási méltóságra emelke-
dett. Két erős, markáns egyéniség:
Samassa érsek és Schlauch Lőrinc
nagyváradai bibornok püspök voltak
kombinációban a primási székre.
Sokkal erősebb egyéniség volt mind-
kettő, hogysen egyiket a másik
mellett mellőzni lehetett volna. Így
jutott előtérbe kettejük közt a pan-
nonhalmi főapát, aki azután el is
foglalta Magyarország első közjogi
méltóságát.

A Pax jelszavával lett utódja
az Asztrikoknak, Bakócz Tamások-
nak, Tomorynak, Pázmány Péter-
nek, Lippay Györgynek, Simor Já-
nosnak — vezéri hivatottságu fér-
fiaknak. A Pax szelid szava volt
jellegje, mikor az egyházpolitikai
javaslatokkal hadat üzentek a ma-
gyar katolicizmusnak. Ez a jelszó
nem tudta lefegyverezni a liberaliz-
mus katolikusellenes rohamait s

Vaszarynak az a feladat jutott,
hogy az adáz támadások után a
Pax, a béke hirdetésével igyekez-
zék az egyházon ejtett sebeket be-
hegeszteni.

Meg is tette, míg ereje engedte.
Ott volt az első katolikus nagy-
gyűlésen, melytől számítjuk a kato-
likus öntudat fölébredését. Láta
erősödni a legyőzöttek hitt keresz-
ténységet, mely fölébredve egyre
hatalmasabban szervezkedett s egyre
mélyebben szántott a lelkekben. Pri-
mássága végén olyan igazi benső
vallásos élet s olyan szervezett ke-
resztény társadalom állott elő, a
minőről azelőtt álmodni sem mert
senki.

Vaszaryt betegsége gátolta abban,
hogy e nagy átalakulásban mind-
végig cselekvő vezéri szerepet vi-
gyen s ez indította lemondásra is.

Csöndesen távozik az életből,
egyszerűen, mint a Pax apostolá-
hoz, a tudóshoz és szerzeteshez illő.
Háboru közepette hunyta álomra
szemeit, amikor talán el is felej-
tettük, mit jelent a béke jelszava?
De megtérve elődjeihez az örök
Béke honába, bizonyosan ő lesz
egyik legbuzgóbb esdeklője annak,
hogy sokat szenvedett magyar ha-
zája fölött, melynek előbb történe-
tét írta, aztán történetét irányítani
volt hivatva, ismét az evangéliumi
ige legyen uralkodó: Pax vobiscum,
béke veletek!

Életrajza.

Vaszary Kolos biboros, hercegprimás,
esztergomi érsek, szül. Keszthelyen (Zala-
megye) 1832. február 12-én. Középiskoláit
Keszthelyen és 1847. szeptember 15-én a
Szt. Benedek-rendbe lépve Pannonhalmán,
a teológiát az utóbbi helyen végezte. Pappá
szentelték 1855 május 26-án. 1854—56-ban ta-
nár volt Komáromban. 1856—61. Pápa, 1861—69.
Esztergomban 1869—1885. gim-
náziumi igazgató és házfőnök Győrött. 1884
ünnepelte tanári működésének 30 éves ju-
bileumát, mely alkalmából a Ferenc József-
rend lovagkeresztjét kapta. 1885 április 28.
pannonhalmi főapátá választották meg rend-
társai. Mint főapát nagy tevékenységet fej-
tett ki a rend szellemi és anyagi ügyeinek
fejlesztésében. Ő alatt épült a győri főgim-
náziumi épület, mely az országnak legszebb
középiskolai épületei közé tartozik. Ő alatta
egyesítették a zalavári apátságot a pannon-
halmi főapátsággal. Kiváló gondot fordított
a közép- és népiskolai tanügy fejlesztésére.
Szent-Ivánon és Zala-Apáthiban új leány-
iskolákat létesített és vezetésüket az irgal-
mas nővérekre bízta. Alatta létesült Kis-
Cellben is új leányiskola. Varsányban és
Tömördön is új iskolákat emelt. Stilszerűen
megújította a régi apátsági templomot. Ti-
hanyban; restaurálta a tenyői, péterdi, ra-
vazdi, bársonyosi, szentiváni templomokat.
Radán pedig új templomot építtetett. A
rend tulajdonában levő balatonfüredi fürdőt,
mely kedvelt nyaralóhelye, nagy költséggel
újra berendezte és a közönség kényelmére
való tekintettel gazdagon felszerelte; azon-
kívül a rend birtokain igen sok és a gaz-
dálkodás követelményeinek megfelelő épü-
letet emeltetett.

1891 jun. a Ferenc József-rend nagy-
keresztjét, 1891 okt. 27. Magyarország her-
cegprimása s esztergomi érsek, néhány napra
reá v. b. t. tanácsos lett. 1892 febr. 7. szent-
elték püspökké, nemsokára reá a Szent
István rend nagykeresztese és a rend fő-
papja: a pápa pedig abban a ritka kitünté-
tésben részesítetté, hogy a biborruha vise-
lését neki megengedte, még mielőtt való-
ságos bibornok lett volna. 1892 jun. 8. a
koronázási jubileum alkalmával fényes egy-
házi beszédet mondott, mely általános fel-
tűnést keltett. Budapesten érseki helynök-
séget (Cselka Nándor püspökkel élén) és
szentszéket állított fel. 1893 jan. 16. római

„TURUL”

cipőgyár részv.-társ.

Temesvár.

A monarchia legnagyobb cipőgyára

Vezérszerepet töltenek be

A VILÁGHIRŰ

TURUL CIPŐK

130 saját fióktelep.

900.000 pár évi gyártás

1200 munkás és alkalmazott.

Fiókraktár

Nagyvárad,

Kossuth-utca.

egyház bibornoka 1893 ápr. 10. életveszélyben forgott egy merénylet folytán, amelyből Kohl Medárd dr. (titkár) saját életének kockázatásával megmentette. 1893 máj. nagyobb zárandoklatot vezetett Rómába. 1894 a budapesti kath. nagygyűlést nyitotta meg, ugyanez évben fogadta és üdvözölte Balassa gyarmaton a királyt. 1896 máj. 3. a milleniumi ünnep alkalmából a hálaadó isteni tiszteleten remek beszédet mondott a királyhoz, a királynéhoz és a nemzethez, ugyanakkor királyi elismerésben részesült. 1897 szept. 15. én ötvenéves évfordulóját ünnepelte annak, hogy a Szent-Benedek-rendbe lépett; ez alkalommal az ország minden részéből elhalmozták jó kívánatokkal és üdvözlő feliratokkal.

Vasary Kólos heregprimás Erzsébet királyné halálának hírére, 1898 szept. 12. én a keszthelyi apáciskolát látogató szegény leányok segélyezésére „Erzsébet-alapítványt” tett 20.000 korona értékben. A Szilágyi Sándor által szerkesztett Magyar nemzet története című munka I. kötete számára a bevezetést írta (Budapest, 1895.)

Mint esztergomi érsek sokat tett egyházmegyéje tanügyének fejlesztése körül: a főtanfelügyelői hivatalt újjászervezte, Esztergomban kisedővönöképző intézetet alapított, rendezte és emelte az érseki tanítóképző intézeti tanárok fizetését stb. A kath. tanítók árva- és menedékházára 10.000 koronás, a keszthelyi főgimnáziumi tanulók részére pedig 50.000 koronás alapítványt tett, lemondott az esztergomi dunai hidvámról s így lehetővé tette a vashid építését; és se szeri, se száma azoknak a jótéteményeknek, melyeket az evangéliumi utasítás szerint: ne tudja a bal, amit a jobbkez ad, éreztetett a szegényekkel.

Az irodalomban is kiváló tevékenységet fejtett ki, különösen azon a téren, melynek élete javát szentelte fáradhatatlanul. Részint történeti tankönyveket, részint történeti életrajzokat, értekezéseket stb. adott az ifjúság kezébe. 1858. Füssy Tamással és Méry Etellel szerkesztette az Ifjúsági Plutarchot, melynek hat füzetébe ő írta Hunyadi János, Fejér György, Festetics György, Nagy Alfréd, Szilágyi Erzsébet életrajzait. Számos a Tánodai Lapokban, Religióban, Szt. István társulat naptárában, Győrmege monográfiája című műben (Pannonhalma helytörténete), Győri Közlönyben Akadémiai Értesítőben, Figyelőben és győri főgimnáziumi értesítőben megjelent cikkein kiváló önálló művei: Világtörténelem, katolikus tanodák számára és magánhasználatra (Füssyvel. I. köt. Pest 1863, II. köt. Esztergom 1863, III. köt. Pest 1863. sok kiadást ért); A várnai csata (kiadta a Szt. István társulat, Pest 1864.) Magyarország történelme az alsóbb osztályok számára (Horvát M. után, Győr 1865); Magyarország történelme felsőbb osztályok számára (Győr 1865); Kurzgefasste Geschichte von Ungarn (Pest 1867); Világtörténelem kath. tanodák felsőbb osztályai számára. (I. Pest, 1869, II. köt. u. o. 1870., III. köt. u. o. 1870., sok kiadást ért (Történelem rövid vázlatban, alsóbb osztályok számára) 2. rész, Győr 1869-70., több kiadást ért (Történelmi atlasz Budapest 1873.) Adatok az 1825-iki országgyűlés történetéhez (Győr 1883.); I. Ulászló magyar király esküszegése és a várnai veszedelem (Győr 1884.); Történelmi életrajzok (V. János képeivel ellátott második kiadás, Budapest 1892.) stb.

Az utóbbi években sokat betegeskedett; lassan-lassan visszavonult a nyilvános élet-től s csak a jótékonyságnak élt. Betegeskedése indította arra, hogy a primási javadalomról 1912. nov. 9-én lemondjon; 1913. január 1-én nevezték ki utódjául Csernoch Jánost, a jelenlegi heregprimást.

Azóta alig lehetett hallani róla. Teljes visszavonultságban élt haláláig. Betegsége az utóbbi napokban komolyabbra fordult s a katasztrófát a legodaadóbb ápolás sem tudta elhárítani. Tegnap, szept. 3-án d. u. 1 órakor balatonfüredi villájában megváltotta szenvedésétől a halál.

Grodno vára elesett.

Budapest, szeptember 3. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

Kelet-Galiciában az ellenség mindenütt a Szereth vonalig vonul vissza. Seregeink üldözik. Az orosz határon Voloscótól északra és Broditől keletre, valamint a Dubnótól nyugatra fekvő területen és a volhiniai várháromszögben az ellenség újra az egész vonalon harcra bocsátkozott. Csapatunk támadják. A felső Jasiolta mellékén küzdő csapatainknál is folyik a harc.

Az oroszokat egyes mocsárterületek szélén fekvő megerősített állásaikból kivertük.

Visszavert olasz támadások.

Olasz hadszíntér.

Budapest, szeptember 3. (Hivatalos.)

A délnyugati hadszíntéren általában beállott csend tegnap is tartott. A tiroli határszéleken a Mallronhiippénél a Vall-di-genova legfelső részén és Mourtól délre kisebb ütközetek fejlődtek ki. Valamennyi az ellenség visszaverésével végződött. Flitsch körül és a tengeremelléki arc-vonal egyes pontjain tüzéség és aknavető állottak harcban. Este csapatunk a Tolmeini idő ellen intézett heves támadást visszaverték.

Höfer.

A németek Vlnához értek.

Budapest, szeptember 3. (Saját tudósítónktól.)

Ruszkoveszlovo jelentése szerint a németek Vlnához értek.

Bulgária Szerbia ellen.

Budapest, szept. 3. (Saját tud.) Szófiából jelentik, hogy a nemzeti komité vasárnap gyűlésezik. Jelszó: Mindenáron bevonulni Macedóniába akár erőszak árán is. Ha az osztrák-magyar-német offenzíva megindul Szerbia ellen, Bulgáriának azonnal el kell indítani csapatait Macedóniába.

Párist bombázták a németek.

Budapest, szeptember 3. (Saj. tud.) Genfből jelentik, hogy Páris felett hat német repülőgép jeient meg, de a Maten szerint bombázásuk eredménytelen volt.

Pénz vagy béke.

Budapest, szeptember 3. (Saját tudósítónktól.) Pétervári Rjecs vezércikkben azt írja, hogy vagy pénzt ad Anglia vagy az oroszok külön békét kötnek.

Az orosz vezérkar főnökét elcsapták.

Pétervár szept. 3. Januskevics gyalogsági tábornokot, a nagyherceg főparancsnok vezérkarának főnökét, a kaukázusi helytartó katonai segédjévé nevezték ki.

A nagyherceg főparancsnok vezérkarának főnökévé Alexejev gyalogsági tábornokot, az északnyugati hadszíntéren működő seregek főparancsnokát nevezték ki.

A rigai öböl a németek birtokában.

Köln, szept. 3. A Köln. Ztg. szerint a Baseler Nachrichten ezt jelenti Stockholmból: A rigai öböl német kézben van. Az oroszok Dagö szigetét tegnapelőtt teljesen kiürítették.

Az orosz flotta Bulgária ellen.

Bukarest, szeptember 3. Az Universul-nak jelentik Konstancából, hogy odaérkezett megbízható magánjelentések szerint az orosz fekete-tengeri flotta parancsot kapott, hogy legyen készen arra, hogy a polgár tengerpart vizizónájába behatoljon. Odesszában sok orosz csapatot vontak össze s a kikötőben katonákkal zsúfolta számos szállító gőzös áll indulásra készen. (Az Est.)

Japán segít.

London, szeptember 3. A „Times” jelenti Tokióból: Az állami arzenálok teljes erővel dolgoznak a szövetségesek részére való munició előállításán, különösen Oroszország számára. A magángyárakat is e célra rendezték be.

A japán segítség ára.

Stockholm, szeptember 3. A japáni miniszterelnök feltűnést keltő beszédet mondott a japáni pénzügyi válságról, amely már már elviselhetetlenné élesedett. A tulkiadások évente százmillió yent emésztenek föl. Ennek figyelembevételével kívánatosnak látszik az ántánt aktivebb támogatása.

A „Dsidsi” című lap nyíltan állást foglal Japánnak a háboruban való részvétele és Oroszország ipari támogatása mellett. Beavatott helyről arról értesül ez a lap, hogy az európai háboruban való aktív részvételért régebben a következők voltak a japáni követelések:

Sachalin szigetéről, valamint mandzsuriai területekről való lemondás Oroszország részéről; a kínai Mandzsuriának japáni érdekszférába való helyezése; Anglia átveszi a japáni államadésság egyharmadát és viseli a rendkívül magasra szabott japáni háborus költségeket.

Ezeket a követeléseket akkoriban ridegen elutasították.

Miniszteri felelősség Oroszországban.

A pétervári Blassilje Wjedomosti jelentése szerint vagy Krivosein földművelésügyi minisztert, vagy pedig Rodzianko dumaelnököt nevezik ki Goremykin utódjaként miniszterelnökké. A kormány rekonstrukciójával egyidejűleg életbeléptetik a miniszteri felelősséget nyugateurópai mintára.

Bulgár csapatösszevonások a szerb határon.

Berlin, szept. 3. Athénből jelentik: Bár a görög kormány eddig nem tett közzé hivatalos jelentést a török-bulgár tárgyalásokról, bizonyosra veszik, hogy a török-bulgár szerződés aláírása küszöbön áll. Általában úgy tekintik a tárgyalások befejezéseit, mint a Balkán államok magatartásának végleges eldöntését. A megegyezés Törökország és Bulgária között tanubizonyosság amellel, hogy Bulgária a szövetséges központi hatalmakhoz csatlakozik. Azt várják, hogy a szerb-macedón területeket a bulgár csapatok nemsokára megszállják. A bulgár-török szerződés közeli megkötésének híre összeköttetésben van azokkal a jelentésekkel, amelyek arról szólnak, hogy Dschumaja és Strumitza között, a görög-szerb határon, bulgár csapatösszevonások történtek.

A pápa levele a szultánhoz.

Luganó, szeptember 3. A Secolo jelenti: A pápa levelet írt a török szultánnak, melyben védelmébe ajánlja a keresztény intézményeket. Párisból ugyanis örmény lelkészek és polgárok utaztak Rómába, hogy a pápának az erzerumi vilajetben elkövetett állítólagos kegyetlenkedésekről beszámoljanak. Az egész dolog, úgy látszik, nem egyéb, mint politikai manővér Franciaország részéről.

Az olasz sereg pusztulása.

Zürich szeptember 3. Az olaszok ujabban ismét érzékeny veszteségeket szenvedtek, haderejüknek, eddig mint egy háromtizede elpusztult.

Fellázadt indiai csapatok.

Budapest, szept. 3. (Saját tud.) Genfből jelentik, hogy Marseillben az indiai csapatok fellázadtak és tiszteiket megölték.

A török-bulgár tárgyalások.

Szófia, szeptember 3. A bulgár-török megegyezésre vonatkozó tárgyalások nemrég abban maradtak. Most, hogy a bulgár megbízottak visszaérkeztek, újra kezdődnek a tárgyalások.

Figyelemreméltó körülmények jelentik, hogy János Albert mecklenburgi herceg a királyi család látogatására ideérkezett.

Szabadon bocsájtott politikai foglyok.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud.) Zürichből jelentik, hogy az itteni pártvezetőséget értesítették a németek, hogy negyven politikai foglyot szabadon bocsájtottak.

Visszavert francia támadások.

Berlin, szeptember 3. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

Souches mellett visszautasítottuk a franciák egy közigránát támadását.

Flandriában és Schampagneban sikeres robbantásokat végeztünk.

Grodno elfoglalása.**Keleti hadszíntér.**

Hindenburg tábornagy hadserege.

Lovasságunk tegnap rohammal elfoglalta a Fridrichstadtól északnyugatra fekvő Lenevácson megerősített hidfőt, amelyet gyalogság tartott megszállva, miközben 3 tiszet és 350 főnyi legénységet elfogott és 1 gépfegyvert zsákmányolt.

A Vilmától északnyugatra és nyugatra elhúzódó arcvonalon az oroszok megkísérelték, hogy előnyomulásukat megállítsák, de előretöréseik szokatlanul nagy veszteségeik mellett meghiúsultak.

Meretzől délkeletre visszavetettük az ellenséget. Az augustovi eratosna és Sosloci között elértük a Njement.

Grodnonál rohamcsapatainknak gyors cselekvéssel sikerült a Njemenen átjutniok és egyes házakért vívott harc után a várost elfoglalniok. Itt 400 oroszot elfogtak.

Gallvitz tábornok hadserege.

Az Alexice (Odelctól délkeletre) Sosloci országúton megtörte az ellenség utóvédeinek ellenállását. E hadsereget tegnap összesen több mint 3000 oroszot elfogott és 1 ágyút és 18 gépfegyvert zsákmányolt.

Lipót bajor herceg tábornagy hadserege.

Rozmtól északra üldöző hadoszlopunk a Mocsár-szoroson való átjutásért harcol.

Jasioldát elfoglaltuk.

Mackensen tábornagy hadserege.

Üldözés közben elfoglaltuk a Jasioldát Sielek és Berezza Artuska mellett és Autopol környékét. (30 kilométernyire Kobrintól keletre.)

Az osztrák-magyar csapatok a Buboto-Dubovojetől délre, kelet felé nyomulnak előre.

Délkeleti hadszíntér.

Bothmer gróf tábornok hadserege harcolva közeledik a Szereth szakasz felé.

Viszontlátás 1915-ben.

1912. év augusztusa. Mennyi diákos romantika, mily sok baráti szeretettől szakadtam el ekkor! És bár szememben könnyek csillogtak, mikor kiléptem utolszor a nagy kollégium ajtaján az életbe, mégis e könnyek nemesak a válás, de az öröm könnyei is voltak. Hiszen előttem állott az élet, az ő sejtelmes, nagy, rohanó perspektívájával és nem kellett többé félnem, hogy a janitor pontot tesz nevem mellé ékulumján a viaszba, ha nem vagyok nyolc órákor dolgozó szobánkban. És nem kell attól sem félnem, hogy néhai való jó Barabás Ábel, áldott emlékü professzorom szekundát ir dolgozatomra azért, mert Katona Józsefet, Petőfiről írt könyve szavaival jellemeztem.

Azért mégis úgy fáj a válás a barátoktól, a fiuktól, kikkel együtt ültünk a Mensa hosszú asztalánál, Máthé Lászlótól, ki helyembe lépett az asztalfőnöki diszes stallumba.

És sokszor, csillagos estéken, mikor szememben kései álmok fátyolos tűzével kerestem a magányt, eszembe jutottak ők, a fiuk, Máthé, . . . a távolból lassan felcsendültek lágy melódik: „Ballag már a vén diák” . . . s a bucsu, a viszontlátásig.

A villanylámpák pislogó fényében két bihor vörös szem tűnik fel, a messze ivelő sineken. Jön a vonat.

Az egyik másodosztályu kocsis ablakából egy fiatal arc aggastyán arcá révedez felém. Szemünk összetalálkozik, arcom egy pillanatig megremeg, . . . Ő az.

Csakugyan ő volt. Máthé László, a 20 éves fekete szemű, izmos, jókedvű, diák-cimborám, kihez a mult oly sok szép emléke fűződött. De hogyan!

Megtörtén, sáppadtan, fekete szemé révedezve tekint reám . . . haja fehér, mint egy 80 éves öregnek s az egyik lábamankó.

Elfordultam, hogy ne lássa kitörő könnyemet.

Mi lett belőled, mi lett belőled! Istenem! S ő lassan beszélgetni kezdett, emlékezni, mint daliás idők agg hőse, a multból.

A 62-ösökkel mentem fel Galiciába. Patruiban voltam nyolcadmagammal s nagy orosz tulerő támadott meg bennünket. Én egy erdőbe menekültem és ott egy áruló rüsszófil, orvul a lábamba lőtt. Szeptember 13-17-ig feküdtem így ott, s közben egy csapat farkassal viaskodtam. Negyednap egy lengyel fuvaros szedett fel és vitt be Strybe honnan Munkácsra szállítottak el. Ott vágták le a lábam.

Hej, csak ez a láb, csak ez ne pusztult volna el, de visszaadtam volna az oroszoknak a kölesét! De így! . . . Ej, ne beszéljünk róla. Ne emlegessük ami fáj!

Eiment! Fájó szívvel integetem zseb-kendőmmel a távozó jó barát után.

Gazdagabb lettem egy szomorú emlékekkel újra és szegényebb lett bennem a remény, a jövő, a romantika . . .

A vágyak, a cél, az eljövendő nagyság, egy béna, ősz, vérfoltos köpenyű jelenné változott.

1912 től 1915 ig, Istenem, mily kis idő! És mégis ilyen a viszontlátás.

1915-ben.

(b.)

Jeszeze Polska nie Zginela.

Oroszország végaupjai meg vannak számlálva. A gőzhenger, mely Európa kulturvilágát akarta lehangereálni, pozdorjává zuzva, szinte hihetetlen gyorsasággal temeti romjai alá a zsarnok orosz hatalmat. És amerre ez a henger roncsokban hever, mindeműtt új élet kezdődik. A felszabadult népek örömujjongva mondanak Te Deumot és hintenek virágot győzedelmes felszabadító seregeink lábai elé.

És ebből a diadalmárból és a világháboru vértengeréből, mint egy csodálatos álom kezd ébredni Lengyelország. A visszafojtott keserűség, a sorvasztó elnyomatás most egyszerre szűnt meg a 42-ösök földet rengető bömbölésében és tisztán halljuk csendben a huszadik század keveset hallott imáját:

Jeszeze Polska nie Zginela.

Nincs még veszve Lengyelország. Ime újra éled. A mi ezeréves szomszédunk testében újra kezdődik az élet. Ismét visszatérnek a lengyel királyok, a minden lengyelek forró imája tárgya: a lengyel szabadság.

Most, hogy Lengyelország ismét felszabadul a rabiga alól, megmozdult a Magyar Lengyel egyesület is. Az egyesület vezetősége tegnap kérelemmel járult Biharvármegye törvényhatóságához. A kérvényben arra kéri a vármegyét, hogy írjon fel a képviselőházhoz a lengyelek érdekében. A felirathat kéri a Házat, hogy a majdani békekongresszuson a magyar megbízott Lengyelország ügyét is védje és kérje a lengyel jogos törekvések teljesítését.

Az egyesület a vármegye polgárságához is fordul kérelemmel. A közönségtől azt kéri az egyesület, hogy a következő iratot a polgárság írja alá.

A magyar nemzetet ezeréves barátság, jóindulat és hála köti Lengyelországhoz, s ezen érzelmek ujjal erővel támadnak fel lelkében, mikor a lengyel nemzetnek további sorsa kerül döntés alá.

A sors Európa egykori nagyhatalmát mélyen megalázta. Saját vére, akivel egy bölcsője volt, emelt reá orgyilkos kezét, s rakott bilincset reá. A világtörténelemnek örökké ragyogó lapjai lesznek azok, amelyekre az elbukása óta vívott szabadságharcok vannak felírva. A szabadságért egyetlen nemzet se verezett még annyit, mint a lengyel. És ezekben a harcokban soha segítő kart nem talált széles e világon. A zsarnok ökle minden egyes várba fult kísérlet után annál súlyosabban nehezedett reá. Kegyetlen féltékeny volt a felvilágra kiterjeszkedő orosz birodalom, mert tudta, hogy hatalmát csak addig reitegik, amíg rabságban tudja tartani Lengyelországot.

A mostani világháboru által pusztává tett lengyelországi romok között eiför újra a „Jeszeze Polska nie Zginela, az örök reménykedés ssava. És a harcokban a lengyel himnuszt énekelve mennek győzelemre, vagy a halálba a legendás lengyel fiúk, a legionáriusok. És elesnek, vagy benn maradtak a hazáért való küzdelemben a fegyver fogható férfiak mind. Özvegyeknek árváknak az országa lett újra Lengyelország.

De a bilincs lehullott, s a lengyel nemzet ezer sebtől vérezve még, de reménykedve kiált igazságért a világhoz.

És mi magyarok, velük együtt emeljük fel kérés szavunkat. A lengyelek és a mi érdemeinkért.

Az igazság nevében küzdjük végig a nagy harcot, ez igazság intézze el sorsát Lengyelországnak is szívünk együtt dobban az övéikkel.

A két nemzet kéz a kézben áll: Szabadságot kérve Lengyelország számára.

A lengyelek kérelmével valószínű, hogy csak a decemberi közgyűlés foglalkozik a vármegyén.

Levél Galicia keleti széléről.

Vitéz fiaink már Kelet-Galiciában és Bukovinában is erősen szorítják ki a monarchia területéről az oroszokat, sőt Brodynál már csapataink egy része szintén orosz földre lépett s remélhetőleg a monarchia területét teljesen megtisztítják az ellenségtől.

Cs. S. nagyváradi tiszthelyettes, Cs. J. nagyváradi iparos polgár fia szintén ott harcok Galicia legkeletibb határájánál.

Atyjához küldött levelében írja, hogy az oroszok nehéz gránátokkal igyekeztek löni állásaikat, de nagyobb kárt alig tettek, mert rosszul irányzott gránátjaik mindig üres területekre esnek.

Ez az ügytelenségük annál kedvezőbb, mert az orosz gránát megkönnyíti a fedezékek készítését, mivel olyan gödröt és a földbe, hogy három ember részére alkalmas fedezéknek. Ha ez a gránáttűz nem lenne, alig tudnánk a háborúról, mert másként nem sokat háborgat bennünket a muszka. Vigan élünk itt a rajvonásban. Gyalogharc csaknem teljesen szünetel, mindössze apróbb járőrharcok vannak, amelyből sokszor kivesszem a részem.

Éppen most kaptuk a hirt, hogy Kovno elesett. Ha így haladnak a szélső balszárnyon, talán nem sokára megkötjük a békét a muszkákkal, de kezét vele soha nem fogunk szorítani, mert folyton robbanó töltényekkel lönek.

Most is meg akarnak bennünket za-

varni, pedig még csak éjjel van. Folyton lövöldöznek, de oly sötét az éjszaka, hogy nem lehet semmit látni, csak ha a világító rakétákat feleresztjük. Ilyenkor pár percig eszeveszettől lövöldöznek, de azután teljesen elhallgatnak, nehogy felfedezzük holletüket s egy pár hatalmas ágyumaggal tiszteljük meg őket.

Az éjjel iszonyu karambol volt. A tegnapi gránáttűz gyenge csatározás volt ehez képest. Meg is futottak Miklós cár vitéz hadai. Mikorra a hajnal derengeni kezdett, a muszka halottak százai feküdtek állásaink előtt. Részint puskagolyótól, részint gránát, vagy kartácsztól haraptak a föbe.

Szerencsésen jó messzire elűztük az oroszokat s most a jól teljesített kötelességérzetével készülünk, hogy megünnepeljük Ófelsége születése napját. Egy esepet sem félünk, hogy a tegnapi „ruhi“ után kedve volna ünneplésünk megzavarására.

Szerető fia:
Sanyi.

* **Zauzei kisasszony** a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simon Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est mesélni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez ajdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javítása olesóárban. Húr különlegességek.

A vármegye virilisei.

(Folytatás.)

Kemény Manó Arad 2025—, Bernáth Zsigmond Konyár 2014-55, Plathy Miklós Nagyvárad 1977-22, Sponner Sándor Talya 1958-94, Weinstein Márk Belényes 1930-88, Tamásfalvi Thury Ignác Belényes 1930-88, Rozvány József Nagyszalonta 1910-29, dr Miskolezy Ferenc Nagyvárad 1897-22, Bujanovits Béla Ermihályfalva 1880-22, Balás-házy Iván Derecske 1854-09, Kohn Lázár Komádi 1827-84, Pollák Mór Ermihályfalva 1794-82, Polgár Péter Berettyóújfalva 1775-60, Blayer Ferenc Kötégym 1746-94, dr Pap-szász József Nagybereki 1716-92, Berger Jakab Sárrétudvari 1696-92, Karácson Zsigmond Földes 1686-16, Bleyer Manó Erdőgyarak 1676-87, Bay Sándor Álmosd 1070-19, Szlavay József Erkenéz 1669-77, Klein Károly Nagyrábé 1651-39, Schwarz Miksa Illye 1645-90, dr Szilágyi Jenő Derecske 1633-98, Lederer Márton Esküllő 1607-16, dr Kozma Gábor Belényes 1580-86, Szilassy Ottó Éradony 1570-08, Klobusiczky Béla Monospetri 1530-73, Ortutay Gyula Arad 1513-45, Pataky Sándor Körtevényes 1509-32, Leitgeb Imre Derecske 1494-50, Márton István Nagyszalonta 1487-34, Dely Imre Furta 1481-53, Róth Gyula Ártánd 1463-58, dr Buder Ferenc Belényes 1444-96, Lovass Sándor Ermihályfalva 1442-58, Kemény Vidor Nagyszalonta 1419-09, dr Magyar Sándor Berettyóújfalva 1408-40, dr Szabó József Budapest 1395-74, Klein Ignác Álmosd 1386-86, Istvánffy Sándor Körösgyérás 1384-62, Merza Lajos Kolozsvár 1384-07, Fráter Vince Gálospetri 1356-20, T. Nagy Gyula Komádi 1337-97, Ledig Dezső Debracsen 1336-93, Feldmann Károly Ersemjén 1336-55, Sárkány József Derecske 1333-20, Ruffy Pál Körösgyérás 1329-80, Bartos Gábor Jákóhodos 1324-76, Fleischer Ignác Hencida 1323-30, Friedmann Benő Nagyvárad 1306-71, Derzsy László Vértes 1282-68, Lederer Manó Jánosd 1281-40, Szunyogh Sándor Kismarja 1271-32, Szunyogh Zoltán Kismarja 1271-32, Schreiber Izidor Nagyszalonta 1259-41, Jakabfi Lipót Eled 1256-94, Dancs István Püspökfürdő 1252-65, Karácson János B-Ujfalva 1245-37, Bessenyei Zoltán Erdőgyarak 1238-20, Schwarz Adolf Piskolt 1228-40, Lederer József Eled 1206-10, Grünberger Izidor Tenke 1198-74, Beck Henrik Biharvája 1193-90, Kiss Miklós Éradony 1190-23, dr Szöllösy Ernő Nagyvárad 1182-10, Bügler Zsigmond Kismarja 1176-45, Bügler Gyula 1176-45, Benedek Zoltán Ermihályfalva 1168-10, Bartos Adorján Cséffa 1157-17, Nadányi Jenő Nagyvárad 1151-93, Rokszin Miklós Méhkerék 1135-98, Grünstein Sámuel Nagyvárad 1128-10, dr Szirmay Vilmos Ersemjén 1125-98, Nagy F. Lajos Komádi 1121-08, Mártonffy Barna Körösszakál 1104-20, Grósz Albert Told 1100-09, Kohn Benő Biharkezesztes 1098-04, Balogh Elemér Nagyvárad 1095-12, Balogh Tihamár Berettyóújfalva 1095-12, Márton Sándor Ujvidék 1092-95, Stern Dezső Kesztog 1091-33, Nadányi Miklós Feketegyőrös 1086-47, Fényes Akos B.-Ujfalva 1081-94, gróf Zichy dőn Körösgyén 1078-87, Farkas Mór B.-Ujfalva 1077-39, Schwarz Jakab Nagyvárad 1070-08, Gerlach Mihály Margitta 1065-56, Mandel Béni Hagymádfalva 1065-10, Vécsey Pál Vánosd 1061-44, Grüner Aladár Nagyürög 1053-80, Juricskay Zoltán Rikosd 1036-41, Kolling György Ermihályfalva 1029-13, Nussbaum Sámuel Fugyivásárhely 1028-72, Neufeld Lipót Paptamási 1024-60, R Juhász János Furta 1020-61, Leszkay János B.-Szentmárton 1009-11, Gyalokay Sándor Csikszereda 1008-96, Mátray Akos Ermihályfalva 996-40, Nyári Ignác Furta 987-48, Racsek János Tépe 981-82, Mann Adolf Margitta 980-33, Boicz Konstantin Belényes 976-36, Rosenfeld Ignác Ermihályfalva 971-52, Gruner József Nagyvárad 968-73, dr Teleszky János Budapest 963-42, Schwarz

Gyula Gyapoly 961-90, János István Debrecen 941-12, Weisz Lajos Sarkad 935-66, Salamon Armin Nagyszalonta 927-80, Fekete Imre Biharkeresztes 926-05, Körösi Sándor Mezősas 921-77 korona.

(Vége köv.)

EGY HÁZTULAJDONOS akinek nincs bejelentett lakása.

Egy távirat kalandja.

Háboru van! És ez mentsége lehet a szabójának, vagy a háziura előtt Hős Péternek, azonban semmiesetre sem lehet mentsége a nagyvárad rendőrségnek, illetve a rendőrség jól szervezett bejelentő hivatalának. Pedig a háborut fogják mentségül felhozni, azonban már késő. E szerény bevezetés után adjuk az esetet.

A nagyvárad posta- és távirati hivatalhoz tegnap a következő távirat érkezett:

Cím:

tuka janos szaniszlo utcan
szombat délután batorban va-
runk geza

A posta a hiányos cím dacára eleget akarván tenni kötelezettségének, kiadta a táviratot a kihordónak. A kihordó felelőssége tudatában nyakába vette a Szaniszló-utcát, házról-házra járt, leizzadt legalább 25 és félkilót és még sem találta fel a címzettet. Mit tehetett mást a derék férfi, elővette a megfelelő utasítások kodexét és kiböngészte belőle, hogy hasonló esetben a mindent tudó bejelentő hivatalhoz kell felmenni, ahol különösen most, a háboru alatt, még a legrövidebb ideig itt tartózkodó vendég is nyilván van tartva. Hiszen a bejelentő hivatal azért bejelentő hivatal, hogy ott minden ember fel legyen véve a nyilvántartásba. A postás tehát nyugodtan mehe tett fel a rendőrségre.

A bejelentő hivatalban, hogy mi történt, vagy nem történt, azt nem tudjuk. A kézbesítő pár perc múlva ismét az utcán volt a távirattal. A táviraton azonban rajta volt a minden kétséget eloszlató és a postás lelkiismeretét megnyugtató bélyegző.

Címzettnek

**Nagyvárad város területén
nincsen bejelentett lakása
Nagyvárad város
rendőri bejelentési hivatala.**

A sürgönyhordót, mint lelkiismeretes embert furdalta a dolog és hiába volt ott a megnyugtató bélyegző, nem hagyott fel a reménnyel, hogy tuka janost szaniszlo utcan megtalálja.

Nagyszerű ötlete támadt. Az újságok sok mindent tudnak, hát ha még a tuka janos címét is megtudják mondani. És mert más távirata is volt a Tiszántúl részére, bejött a lapunk kiadóhivatalába és a táviratok átadása után a hivatal vezetőjét megkérte szépen:

— Ugyan kérem nem tetszik ismerni véletlenül Tuka Jánost Szaniszló utcán? Már 2 órájánál több, hogy keresem azon az utcán ezzel a távirattal, és nem találok. A rendőrségen sem ismerik. Itt van a lebélyegzett távirat.

Kiadóhivatalunk vezetője, aki nem volt

más, mint maga Tuka János Szaniszló utcáról, megadta a kellő utbaigazítást.

Különben nincs mit csodálkozni rajta, hogy a bejelentő hivatalban nem tudták megmondani Tuka János lakását, mert Tuka János nyugalmazott államvasuti tisztviselő, a Tiszántúl kiadóhivatalának vezetője, a Szaniszló-utca 41. számú háznak nyolc év óta tulajdonosa, és mint ilyen, Nagyvárad városának évenként 400 korona adót fizető polgára.

Itt, kérem, nem a rendőrség a hibás, hanem a távirat kihordó. Nem a bejelentő hivatalba kellett volna neki tudakozódnia, hanem a sóhivatalban. Elvégre a bejelentő hivatal nem arra való, hogy ott a háztulajdonosokat is nyilvántartsák...

Mit csinálnak a színházban?

Szerda óta újból hangosak a Szigligeti-színház falai. Amerre csak néz az ember, mindenütt lázas munkában levő színész emberekkel találkozunk.

Halmay Lajos titkár irodájában az ő köztudomású pontosságával a bérlők ügyeit bonyolítja le s közben, ha szabad perce akad, újfajta telefon átkapcsolójával kísérletezik, mely a pénztárt és az ő irodáját lesz hivatva összeköttetésben tartani.

A színpadon lázasan folynak a próbák. A legközelebb színperekről darabokat próbálják s régi színészeink kíváncsi figyelemmel lesik ujonnan jött kollegáik képességeit, bármennyire fukaron iparkodnak elrejtetni azokat most még a próbák alatt.

Az a esodálatos idegenszerűség, mellyel az ember új környezetében találja magát, ha kisebb mértékben bár, de a színészek körében is feltalálható.

Ezek, a háboru minden viszontagsága dacára is vig kedélyű emberek, csoportokba verődtek a Leányvásár tegnapi próbáján, de az ujonnan jött színészek vagy együtt, vagy külön-külön álldogáltak, sétálgattak a színpadon, látszott, hogy még nem találták teljesen bele magukat új környezetükbe.

S bármennyire megelégedettnek látszott is Erdélyi direktor area, s bármilyen hévvel is magyarázta Somogyi Rózsi és Várady Aladár a mozi tegnapi nagyszerű műsorát, a legboldogabb ember mégis Szabadkai kórista volt.

Valóságos extázisban rontott Várady Aladárnak:

— Na látod, ugye hogy még sem én vagyok a „legszebb” fiu a társulatnál! Itt van már a kis Pártos!

(b.)

Országosan körözik egy biharmegyei marhakeres- kedő tolvaját.

**2000 korona
a nyomravezetőnek.**

A hét elején a vásártéren Reisner Ábrahám henkeresi marhakereskedőtől alvás közben ismeretlen tettes ellopott 12,030 koronát papírpénzben. A rendőrség azonnal megindította a nyomozást, s a detektívek vidéken is nyomoztak, azonban ezideig még nem sikerült a tolvajnak nyomára jönni. Dayka Endre dr. rendőrkapitány most országosan körözteti Reisner kifosztóit, s a következő körözölevelet bocsájtotta ki:

Reisner Ábrahám henkeresi koresmáros és marhakereskedőtől augusztus 30. án délután 3 órakor itt a Gubányi-úti villamos megálló mögötti vásártéren alvás közben ismeretlen ember 12,030 K, papírpénzt (főleg 100 és 20 kor., 3-4 db 10 kor., néhány db 50 kor., 5-6 db 1000 kor.) több marhajárlatot, revolverengedélyt, jegyzeteket tartalmazó használt fekete bőrpénztárcát, mellényről egy centiméternyi vastag kigyószerrű akasztós 240 korona értékű aranyóraláncot, rajta 48 korona értékű duplafedelű tulaezüst órárt aranyozott női alakkal s egy óraalakú nikkeltokot, melyben gummibélyegző volt, „Reisner Ábrahám marhakereskedő Henkeres u. p. Kisszedres” fölírással, lopott el.

A lopás elkövetésével alaposan gyanúsítható Popa Ille Illés drágesékei vagy magyarcsékei születésű 45-48 éves körüli g. keleti vallású alacsony, zömök termetű vörös telt arcú szőke haju és bajuszu, román viseletű, szumánt és kifordított nadrágot, bakkancsot, tarisznyát, ostort hordó hajcsár és Lupner (Tarisznyás) István lompárti születésű 55 év körüli közép termetű őszes barna haju és bajuszu, rövid kabátot, eszma-nadrágot, eszimat viselő hajcsár.

Mindketten különben rovtmultu vásári tárcadobó és zsebtolvajok. Rendesen alvó emberektől követnek el zsebtolvajlásokat.

Erről a társhatóságokat és a csendőrpáncsnokságokat megfelelő intézkedés végett azzal keresem meg, hogy károsult 2000 korona jutalomdíjat biztosított.

Visszavertük az olaszokat.

Bécs, szept. 3. A Tonale-szorosban vi-vott utolsó ütközetekről a Tiroler Soldatenzeitung a következőket jelenti: Három olasz tüzérveteg támadta meg hadállásainkat a szorosban és valósággal elárasztotta a lövedékek egész záporával. A legnagyobb kaliberű ágyuk ontották magukból a tüzet, mignem a mi ütegeink egyike egy telitalálással teljesen elnémitotta az ellenséges ágyukat, a melyek a Monticello lejtőin voltak beásva. Ekkor azután szakadatlanul dörögtek a mi ágyuink és megfutamtították az ellenséges gyalogságot.

Nemsokára az olaszok új tartalékokkal jöttek ellenünk, de minden támadásukat visszavertük és a rohamozó olaszok fejevesztetten menekültek minden irányban.

Sok sebesültszállítmányt figyeltünk meg az ellenséges front mögött, a mi azt bizonyítja, hogy ezekben az ütközetekben az olaszoknak nagy veszteségeik voltak. Össze-

CIPÓ

újdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső

Rákóczi-ut. Orsolya zárdá épület.

sen körülbelül hatszáz olasz puskát zsákmányoltunk és több mint négyszázezer patront szedtünk össze. — Megszámláltunk kétszáz olasz holttestet, köztük két törzstiszt is volt és nem tuozzuk az olaszok vesztéseit, ha kétezer emberre becsüljük.

HIREK

* Veni Sancte a főgimnáziumban. A premontrei főgimnáziumban holnap, vasárnap d. e. 9 órakor lesz az 1915—16. iskolaév ünnepélyes megnyitása. Ez a Veni Sancte ünnepély a premontreiek uri utcai templomában szent misevel kezdődik, melyet a gimnázium igazgatója mutat be rendtársai fényes segédletével. A szent mise után az ifjuság tanároinak vezetésével a Katholikus Kör Szent László termébe vonul, ahol az igazgató a jövő tanévre szóló buzdító beszédet intéz a tanulókhöz. E kettős ünnepre a szülők és a nagy közönség figyelmét azzal hívjuk fel, hogy a tanártestület örömmel várja az érdeklődőket az iskola e szép ünnepélyére.

* Előléptetett tisztek. A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy Ófelsége Kóródy Lajos és Herie Mátyás 70. gy. e. beli. Treer János 37. gy. e. beli és Gerő Ottó 101. gy. e. beli zászlósokat hadnagyokká léptette elő.

* Akik 13 hónapig voltak a harc-téren. Érdekes csapat vonult végig a Rákóczi-úton. Napbarnított arcu, kemény tekintetű honvédek jöttek sulyos léptekkel, szinte látszott, hogy a harc-térről jönnek. Ahol végig vonultak, a sétálók mindenütt érdeklődtek tőlük: — Honan jönnek? Talán a harc-térről jönnek. Azok büszkén kiáltották oda: — A frontról jövünk. Tizenhárom hó napja vertük az ellenséget!

Tehát csakugyan a harc-térről vezetett az utjuk. Sokan csodálkoztak, hogy sebesületlen katonák is eljöhettek a frontról. Pedig ez nagyon is lehetséges, mert a hadügy-miniszter a napokban adta ki a rendeletet, hogy azok a harcosok, akik a háboru eleje óta a harc-téren küzdenek, két heti szabadságra hazajöhetnek. Ez a honvédsapat is a hadügyminiszter rendelete folytán jött haza két heti szabadságra.

* Elveszett 2000 korona. Érdekes ügy fekszik most a rendőrség bünygyi osztályánál. Egy uri ember a rendőrség épületében a második emelet mellékhelyiségében felejtette pénztárcáját, amelyben 2000 korona húzódott meg a lehető leghatározottabban. Persze, aztán csakhamar észrevette, hogy a feltett jószág ott maradt a sokaktól látogatott helyen. Szinte eszevesztetten sietett vissza, mert sejtette, hogy a pénz azóta már valaki másnak melengetheti a szivét. Nem lehet tehát csodálkoznunk, hogy az illető ur magában szent fogadalmat tett, hogy a becsületes megtalálónak, vagyis aki nem vette tulajdonába a 2000 koronát, oda fog ajándékozni 200 koronát, vagyis a pénz 10 százalékát. Mily nagy volt azonban az öröm, mikor a pénztárcát azonnál megtalálta, ahogy ott hagyta. Az az pardon! A pénzből hiányzott 100 korona. Vagyis azóta tényleg akadt egy becsületes megtaláló, aki

azonban — bizonyosan siető volt a dolga — nem ért rá a tulajdonost megkeresni, így hát ő maga vette ki magának a jutalomdíjat, azonban, sajnos, tévedésből csak 5 százalékot tartott meg a talált pénzből. Így hát most a rendőrség keresi a becsületes megtalálót, hogy a másik 5 százalékot is átadhassa a jól megérdemelt munka jutalmául.

* Rokkant tisztek alkalmazása az elfoglalt területeken. A „Külügy-Hadügy” ben olvassuk: A hadtápparancsnokság Orosz-Leanyország elfoglalt részeiben rokkant alantasz tiszteket, esetleg fiatalabb századosokat akar ösztől fogva az iskolai tanításhoz alkalmazni. Az alkalmassági vizsgától eltekintenek, azonban föltételül szabják ki a magyar vagy osztrák állampolgárságot, teljes nyelvtudást szóban és írásban, római vagy görög katolikus vallást, büntetlen előéletet és a háboruban szerzett rokkantságot. Alkalmazásuk esetén ezek a rokkant tisztek nyugdíjilletékükön kívül még megfelelő díjazásban is részesülnek. Az alkalmazás kezdetben csak ideiglenes volna.

* A Vörös-Kereszt köszönetnyilvánításából kiharadt a városi főkertésznek és nejeinek neve, kik mindketten fáradságot nem ismerő buzgalommal működtek közre a lővészárók-ünnepély sikerének előmozdításán. Hálás köszönet illeti továbbá özv. Gyurkovics Kornélné urasszonyt, a Kirschner és Deutsch cég tulajdonosait és Weiszberger Lajos urat is, kik egyetünk érdekében már többször adták tanujelét jóindulatuknak és kérjük, hogy bennünket szives támogatásukban továbbra is részesíteni méltóztatassanak. Az elnökség.

* Méhészeti tanfolyam rokkantak részére. A földmivelésügyi miniszter méhészeti tanfolyamot rendez rokkant katonák részére, mire a következő hirdetés hívja fel a közfigyelmet: A m. kir. földmivelésügyi miniszter ur hajlandónak mutatkozott a „délmagyarországi méhészegyesület” vezetése és közreműködésével a mostani háboruban rokkantá vált katonák részére Temesváron „méhészeti tanfolyamot” létesíteni. Ezen mozgalom célja a rokkant katonák keresetképesége lehetőségének biztosítása és a tanfolyam életbeléptetéséhez legalább 30 jelentkező szükségese. Felhívom ennél fogva a város területén tartózkodó rokkantsági nyugdíjjal ellátott katonákat, hogy a méhészeti tanfolyamban való részvételre, folyó év szeptember 6-ig bejáróljanak a városi tanács katonai ügyosztályánál (II. em. 31. sz. szoba) jelentkezzenek. Nagyvárad, 1915. szeptember hó 1. Eleméry Ferenc, katonai tanácsnok.

* Halálozások. Gyapju községben elhalt özv. U. Szabó Mihályné, szül. Czeglédy Mária, élete 68. évében. Az elhunyt urinő édesanyja dr. Baltazár Dezső debreceni szuperintendensnek. A holttestet Gyapjuról Hajduböszörménybe szállítják, ahol holnap, szeptember 5-én helyezik örök nyugalomra a családi sírboltban. — Kossuthi Sámuelné szül. Bzduch Dorottya élete 54. évében Várad Szöllősen elhunyt. Temetése ma, szeptember 4-én délután 3 órakor lesz. Férjén kívül hat gyermeke két unokája, továbbá édesanyja és rokonsága gyászolja.

* Oláh Rudi a Royalban. Régi híres nevezetes cigánynemzetségből a Patikáriusok, a Rákok atyafiságából való primás Oláh Rudi, az a kitűnő és képzett zenész, aki a Pannónia kávéházban kezdte meg nagyvárad szerezését és páratlan népszerűségre tett szert a nagyvárad közönség körében. Elsőrangú muzsikussá, pompás, zenekarral diskrét és izéles játéktípusú. Oláh Rudi állandóan letelepedik Nagyváradon s a kiváló primás zenekerével szombat estétől kezdve a Royal kávéházban fog hangversenyezni.

* Kérelem a Vörös Kereszt ápolónőkhöz. A Vörös-Kereszt önkéntes ápolónők közül azokat kik a II. és III-ik tanfolyamon vettek részt, kérjük, hogy f. hó 9-én d. u. 3 órakor a biharmegyei köz-kórházban megjelenni sziveskedjenek. Az összehívás célja egy csoport-fénykép felvétel, mely a Vörös Kereszt intézmények vetítő estéjén kerülne vászonra. Tisztelettel Az elnökség.

* Beiratás az énekiskolába. Bleyer Andorné énekiskolájában az 1915/16. tanévre a beiratások szeptember 1—8-ig a tanintézet helyiségében (Rákóczi ut 12. III. emelet 20.) mindenkor d. e. 9—1-ig d. u. 3—6-ig eszközöltetnek.

x Szeplő-májfolt ellen megbecsületetlen az YPO krém és szappan, mely letünteti a ráncokat, mittessereket, bővrösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy palota Telefon: 13—02.

* Gyakorlott tanítónő korrepetál, festeni és zongorázni tanít. Cim: Körös-utca 6. sz. II. e. utca felől. Értekezhetni délelőtt

x Négy szoba és előszobából álló lakás, irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél. Szent János-utca 3. szám.

* Kolera ellen. Fertőtlenítő anyagok, ugymint Creolin, Carbolsav, Carbol por Lysoform Kali szappan stb. Legolcsóbban beszerezhető Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut.

x Kiadó lakások. Ósi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál

* Aszódinál a katonaság az egész vonalon vásárol csokoládét, kávé, teát, rumot, konyakot, likőröket, borovicska pálinkát, szardiniát, leveskoekát, huskonzerveket, sajtot, lipői-turót, szalámit, kaviárt, hűsítő és üdítőcukorkákat, gyengékedőknek valódi málna szörpöt, munkásnépek, hol a husdrága, ajánlok friss sósheringet nagyban is, raktáron befőzőcukor, koeka- és daráltcukor, mazsola, mandula és finom dió, kétszersült és gyermekeknek piskóta, szágó, kakaó, zabliszt, rizliszt, burgonyaliszt, tápió, egyidejűleg ajánlom Aszódi-féle reklam kész darált kávémat, negyedkiló 85 fillér. A vásárlóközönséget meghívom augusztus 1-jei vásárlásra, az árak a régiéek. Aszódi Mihály Sas palota, Kossuth-utca, Telefon 635. szám.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsy utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbanknál.

x Mindennemű molyirtó szerek és fertőtlenítő cikkek legolcsóbban beszerezhető, Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

* Felhívás. Aki tanítójelöltnek lakást óhajt adni, jelentkezék a tanítóképző-intézet igazgatóságánál. (Csengeri-u. 2.) Legalább két-három tanuló helyezünk egy-egy lakásba.

x Poloskairtó NOXIN biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

x Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

Ingatlan eladás. Nagytelky-utca 8. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária építésgyár r.t.

* Dusafalva község határában 300 kis hold legelő bérbeadó. Értekezni lehet a Polgári Takarékpénztárnál Nagyváradon.

Legujabb táviratok.

Vaszary Kolos temetése.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud.) Vaszary Kolos bibornok halálát Köhl Menedárd püspök azonnal tudatta táviratilag a király kabinetirodájával, a bécsi nunciaturával, a trónörökösrel, József főherceggel, az összes főhercegnőkkel és főhercegekkel, Csarnoch János hercegprimással, a püspöki karral és a kormánylyal.

A holttestet ma felravatalozták és Hajdu Tibor pannonhalmi főpát beszenteli. Három nap múlva Keszthelyre szállítják, ahol Hornig Károly veszprémi püspök beszenteli. Valószínűleg kilencedikén temetik, végleges döntés holnap lesz.

Minisztertanács.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud.) Tegnap délután Tisza elnöklésével minisztertanács volt.

Szerbia válaszolt az antantnak.

Budapest, szept. 3. (Saját tud.) Milanói Secolo írja, hogy Szerbia tegnap átadta válaszát az antantnak, melyet az antant külügyi hivatalainak közös kommunikéje fog publikálni.

Görögország rövidesen válaszol az antantnak.

Wilsonnak átadták a pápa béke levelét.

Budapest, szept. 3. (Saját tud.) Washingtonból jelentik, hogy Gibbons amerikai bibornok átadta Wilsonnak a pápa békével foglalkozó levelét.

Páris fél a Bulgároktól.

Budapest, szeptember 3. (Saját tudósítónktól.) Koppenhágából jelentik, hogy Párisban a Bulgáriából érkező, ellentmondó hírek következtében a hangulat nyomott.

Orosz-Lengyelország főkormányzója.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud.) Az osztrák-magyar közigazgatás alatt álló Orosz-Lengyelország főkormányzójává Diller báró vezérőrnagy lett kinevezve.

Megünnepelték a pápa trónraléptének évfordulóját.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud.) Milánóból jelentik, hogy a pápa trónraléptének évfordulóját a legszűkebb körben ünnepelték meg.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szombaton: Rip van Winkle (Megnyitó előadás)

Vasárnap délután: A Papa kedvence. (A címszerepben Vigh Mancival.)

Vasárnap este: Ártatlan Zsuzsi. (Sz. Zsigmondy Anna fellépte.)

Hétfőn: Baccarat. (Bernstein világhírű színműve. Fodor Ella bemutatkozója.)

Szezonnyitó a színházban. Hosszu idő után ma nyílnak meg először a Szigligeti-színház kapui a nagyközönség számára. A megnyitó előadás keretében egy régi, közkedvelt operette a Ripp van Winkle kerül színre, amelynek címszerepét Bihari Sándor fogja énekelni. Vasárnap délután a Papa kedvence van műsorra tűzve. A pompás énekes bohóság még nem került színre délután s teljesen az újdonság ingerével hat, hogy a címszerepet ez alkalommal először Vigh Mancsi játssza. Vasárnap este Sz. Zsigmondy Anna tartja ünnepélyes bemutatkozását a Szigligeti színház színpadára, a melyhez oly hosszú távollét után tért vissza. Sz. Zsigmondy Anna ezen az estén egyik legragyogóbb szerepét: az Ártatlan Zsuzsit játssza. — Hétfőn este a Baccarat van műsoron. Ebben a nagystilű Bernstein darabban látja először a közönség az új drámai művésznőt: Fodor Ellát.

IRODALOM

Az **Élet** szépirodalmi és művészeti hetilap (szerkeszti Andor József) szeptember 5-iki száma a következő gazdag és bő tartalommal jelent meg: Virágok. Domonkos István. — Fésűs Király György miséje. Szabó István. — Az öreg pap. (Költemény.) Harsányi Lajos. — Sivatagban, őserdőben... (Regény.) Sienkiewicz-Bányai. — Ez is egy sors. (Költemény.) Bodor Aladár. — A nő ruhatervezés művészete. Ifj. Gonda Béla. — A színésznő (Elbeszélés.) Gyöngyös Mara. — Hétről-hétre. — Szerkesztői üzenetek. — Ezenkívül egész sokaságát közli az érdekes

és aktuális képeknek. A kitűnő lapot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári ut 15/c. Előfizetési ár félévre 10 korona. — Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

Hirdetmény.

A temesvári es és kir. katonai parancsnokságnak 4169—1915. számú megkeresése alapján közhírré teszem, miszerint: ezen megkeresés szerint megállapítást nyert azon tényállás, hogy ellenséges államok megbízottjai azzal a céllal járnak be az országot, hogy a harcstéren lévők hozzátartozóitól tábori leveleket, vagy ezekről másolatokat szerezzenek be. — Céljukat azzal a hazug ürüggyel igyekeznek elérni, hogy hazafias művek megjelentéséről van szó, amelyekben a leveleket kinyomtatták. Ezzel, vagy ehhez hasonló ürüggyekkel és pénz ajánlatokkal próbálnak célt érni. A leveleket azután arra használják fel, hogy azokból különösen egyes hadtestekhez tartozó ezredek tartózkodási helyét megállapítsák, ugyancsak az egyes veszteségeket és csapateltolásokokat és ehhez hasonlókat kiszámítsanak.

Hathatósan figyelmeztetem tehát a lakosságot, hogy tábori leveleket harmadik személynek ki ne adjon, azokból kijegyzéseket meg ne engedjen, s gyanus ajánlatokról a legközelebbi katonai vagy rendőri hatóságokat azonnal értesítse.

Nagyvárad, 1915. augusztus hó 25-én.

Rimler Károly,
polgármester.

Hirdetmény.

Felbívom Nagyvárad város területén tartózkodó azon hadbavonult katonák feleségeit, akiknek férjük elhalt, s özvegyi nyuzdíj folyósítása végett még nem jelentkeztek, hogy hivatalomban (katonai ügyosztály II em. 33. sz. ajtó) saját érdekükben mielőbb jelenjenek meg, s hozzák magukkal a házassági anyakönyvi kivonatot, gyermekek születési és anyakönyvi kivonatait, s férjük elhalálzására vonatkozó hivatalos értesítést.

Nagyvárad, 1915 augusztus hó.

Eleméry Ferenc,
katonai ügyi tanácsnok.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE
Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

Ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izmó lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés, ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk!

Ez éjszakai ügyeletes szolgálat.

Költségmentesen ingyen.

Teléfono szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillarek,
Évilámpák

Állandóan nagy választékban rendelkezésére állunk.

Villamos motorok
1/2 társított minden nagyságban.

Főszereplő telefonja 55. sz.

A nemzeti áldozatkészség szobra.

A nemzeti áldozatkészség szobrának végrehajtó bizottsága a háboruban elesett hősök özvegyei és árvái, valamint a rokkantak országos alapjának gyarapítására jótékony akciót indított, amelynek tárgya az, hogy egy lovas szobor alakot készített fából, s azt a nagyközönség által megvásárolt pikkelyszerűen elhelyezett fémlemezekkel olyképpen borítottuk be, hogy a páncéllemezek minden pikkelye hazafias áldozatot képviseljen.

Az akció hivatásában és céljában gazdag és nemes. Ez a fából készülő lovas szobor nemcsak momentumra lesz a magyar szívek nemes megmozdulásának, hanem maga is egy gazdag áradású áldásos akció. Ez a szobor gyűjteni fog a szenvedőknek és inségeseknek, a háboruban elesett hősök özvegyeinek, árváinak és a nagy viaskodás rokkantjainak.

Amidőn a végrehajtó bizottság Augustza királyi főhercegné és Károly István királyi főherceg Ö. császári és királyi fenségeik védnöksége, gróf Tisza István magyar királyi miniszterelnök, Csernoch János bíboros hercegprímás és báró Hazsi Samu magyar királyi honvédelmi miniszter diszelnöksége alatt megvalósítja ezt a kegyetes és jóságos akciót, — a magyar nemzet minden tagát felkéri a nemzeti áldozatkészségben való részvételre, mert egyrészt ez a szobor csak úgy képviseli igazán az egész nemzet áldozatkészségét, ha a nemzet minden tagja hozzájárul, másrészt pedig, mert nemzeti jólétünk ügye az, hogy a háboru utáni jövőben fejlődésünk útját ne állják a háboru pusztításai nyomában támadt gondok és bajok, s a nemzet szerencsétlen özvegyei és árvái s a nemzet rokkant martirjai, mire a háboru befejeztetik, már igénybe vehessék egy nagy nemzeti alap védelmét.

A szobrot borító s az adakozó nevével ellátott bronzpikkelyek legkisebb megváltási ára két korona, — hogy mindenki, a legszegényebb ember is leróhassa nemzeti adóját, de természetesen, hogy a jobb módú és vagyonosabb lakosság, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetei, részvénytársaságai vállalatjai, anyagi erejükkel arányosan, progressive magasabb összeggel vesznek részt a nemzeti áldozatkészség szoborbaöntésének hazafias munkájában.

Miként a törvényhatóságok — vármegyék városok — épp úgy a különböző testületek, egyesületek, társaskörök, pénzintézetek stb. szintén nagyobb lemezekkel vesznek részt az akcióban s miként a törvényhatóságok, épp úgy cimereiket vésethetik a lemezbe az egyes családok is.

Az ilyen cimerezett lemezek a rendes nagyságban egyes nevekre minimális 25 koronával, ugyanily lemezek családok részére legalább 50 koronával válthatók meg. Nagy cimerezett lemezek kisebb megváltási ára egyes nevekre 100 korona, családok részére legalább 200 korona. Ugy a törvényhatóságok cimerezett lemezei, mint a testületek, egyesületek, pénzintézetek, társaskörök lemezei, s általában a nagyobb lemezek a szobor postamensének külön e célra fenntartott helyén fognak elhelyeztetni.

Jelvényt is készített a végrehajtó bizottság amely reliefszerűen ábrázolja a lovasszobrot. A Nemzeti áldozat jelvénye ez a zománcozott művészi éremlelk, hogy a nagy célokban való együttérzésünk kifejezője legyen. Mindenki, aki részese ez akciónak, viselje a jelvényt büszkén, mert ez a jelvény képviseli Magyarországnak népeinek az áldozatkészségben is megnyilatkozó egységességét. A jelvény ára 2 korona.

A lemezek megváltása a polgármesteri hivatalban történt jegyzések után történik. A szobor leleplezési ünnepén a vármegyék,

városok, községek, testületek, egyesületek, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetei, vállalatjai, részvénytársaságai stb. küldöttséggel vagy megbízottai képviseltetik magukat. Amidőn a végrehajtó bizottság e fent ismételt akcióját Nagyvárad város közönségének tudomására hozom, felkérek minden egyest, hogy hazafias adományával járuljon hozzá a nemzeti áldozatkészségnek ez érebeöntött szimbólumához, hogy időtlen időnkig hirdesse a magyar társadalom dicsőségét.

Nagyvárad, 1915. augusztus 26-án.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

19501—1915 szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső fokú iparhatóság a Nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter Urnak 50966—915 VI. D. sz. a kelt rendelete alapján közhírré teszi, hogy a hadi állapot tartama alatt az ország egész területén az ipari és kereskedelmi árusítás és az elárusított cikkek házhoz szállítása törvényes munkaszüneti napokon déli 12 óráig, a napi élelmiszeri cikkek árusítása pedig a tulnyomólag ezek árusítására berendezett üzletekkel ezenfelül este 6 órától kezdve ismét végezhető.

Az ipari és kereskedelmi árusítással kapcsolatos irodai munka az árusításra nézre megállapított időben végezhető.

Nagyvárad, 1915. augusztus 29.

Gerő,
r. főkapitány.

Nagyvárad fióküzletek:

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad fióküzletek:

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári árakon kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R. T.
fióküzleteiben.

Gyártmányaink irksés kialakítású, kiválóan szép formájuk miatt közkedveitek.

50 fióküzlet az ország összes nagyobb városaiban.